

Tweede Kamer der Staten Generaal
T.a.v. de leden van de commissie onderwijs
Postbus 20018
2500 EA Den Haag

Stichting Platforms VMBO
Postbus 59
7630 AB Ootmarsum

Datum
15 april 2024
Betreft
Vmbo-debat 24 april

Ons kenmerk
SPV-24-850
E-mail
j.kerkhoffs@platformsvmbo.nl

T 030 7670068
info@platformsvmbo.nl

Beste Kamerleden,

24 April aanstaande staat een debat van de commissie Onderwijs van uw Kamer op de agenda over het vmbo. De Stichting Platforms vmbo (SPV) maakt zich hard voor het vmbo en is dan ook van mening dat het vmbo behouden moet blijven voor jongeren en voor de toekomst van Nederland.

Op verzoek van het ministerie van OCW heeft SPV nagedacht over de toekomst van het (beroepsgerichte) vmbo. Dit heeft geresulteerd in een advies en een nadere doordenking van dat advies (2022). Dit advies, dat bij deze brief is gevoegd, is tot stand gekomen in nauw overleg met de mensen uit het vmbo en wordt gedragen door het vmbo-veld.

In haar advies stelt SPV voor het onderwijs te flexibiliseren: Voor de leerlingen, opdat ze een vak/vakken kunnen afsluiten op een hoger niveau en daarvoor de waardering krijgen die daarbij past, examen kunnen doen op een passend moment en leren in school en in het bedrijfsleven kunnen combineren. Voor scholen om het onderwijsaanbod toekomstbestendiger te kunnen organiseren.

Op dit moment dreigt het vmbo tegen grenzen aan te lopen van organiseerbaarheid. Dit pleit voor flexibiliteit en maatwerk, zodat er een vmbo (vo) ontstaat dat kan meebewegen met de leerlingpopulaties, het vervolgonderwijs, de arbeidsmarkt en de samenleving. Een stelsel dat alle leerlingen een kans geeft om het onderwijs te volgen dat het best bij hen past. In de visie van SPV is een driejarige onderbouw voor alle leerlingen geen 'maatwerkoplossing'. Hoe we kunnen zorgen voor maximale kansen voor onze leerlingen, leest u in deze brief.

Binnen het vmbo doen zich belangrijke ontwikkelingen voor. (SPV signaleert hierbij een trendbreuk. Aan de ene kant zien we een tendens naar vergroting van de waardering voor praktijk in het funderend onderwijs (zie kamerbrief 'Meer waardering voor praktijk in funderend onderwijs, 11 september 2023). Praktijkgerichte programma's worden geïntroduceerd in diverse onderwijsniveaus, waaronder de theoretische leerweg en het havo. Dit omdat bewezen is dat praktijkgericht onderwijs effectief is in het ontwikkelen van praktische vaardigheden en een beroepsbeeld, vaardigheden die leerlingen nodig hebben voor hun toekomst.

Aan de andere kant zien we de invoering van de doorstroomtoets en de eerste resultaten van 'kansrijk adviseren'. Uit data blijkt dat door de doorstroomtoets minder leerlingen de overstap maken naar het vmbo. Een significant deel van deze leerlingen komt op een later moment 'terug' naar het vmbo. Verschuivingen in de instroom nu kunnen leiden tot aanzienlijke complicaties binnen het huidige onderwijssysteem, zoals afstroom en zij-instroom. Dit zal niet alleen leiden tot financiële en formatieproblemen op scholen, maar ook tot minder gemotiveerde leerlingen. Vooral dat laatste vindt SPV zorgwekkend.

www.platformsvmbo.nl

Het is hoog tijd om een andere benadering te hanteren binnen het onderwijs. In het advies van de SPV doen we hiervoor suggesties, zoals het stimuleren van flexibilisering en maatwerk in het onderwijs, zodat alle leerlingen gelijke kansen krijgen .

Het vmbo is een prachtige vorm van onderwijs, waarin leerlingen de kans krijgen te ontdekken wat ze kunnen, zichzelf te leren kennen en te ontdekken hoe hun toekomst eruit zou kunnen zien. De combinatie van theoretische met praktische en beroepsgerichte vakken in rijke leeromgevingen biedt vmbo-leerlingen de mogelijkheid een positieve identiteit te ontwikkelen. In het vmbo hebben leerlingen veel te kiezen en dat motiveert enorm.

Het vmbo vormt de basis voor een toekomst met alle kansen: ofwel via een route die via het mbo (eventueel havo) en het hbo naar de arbeidsmarkt loopt, ofwel een route met veel baankansen na het mbo, die opleidt voor veel beroepen die Nederland hard nodig heeft: bakkers, loodgieters, hoveniers, monteurs van zonnepanelen en warmtepompen, helpenden in de zorg en pedagogisch medewerkers. Het vmbo heeft hoge slagingspercentages. De overgrote meerderheid van de vmbo-geslaagden leert na het diploma door in het mbo. De grootste groep volgt met succes een opleiding op mbo niveau 4 en vindt een passende baan op de arbeidsmarkt.

Gevolgen van de doorstroomtoets

In maart jongleden hebben 180.000 leerlingen uit groep 8 een definitief schooladvies gekregen op basis van de doorstroomtoets. Al deze leerlingen hebben zich aangemeld bij een school voor voortgezet onderwijs.

Dat de uitslag van de doorstroomtoets soms tot wel 30% 'hoger' lag dan voorgaande jaren heeft het nieuws gehaald. Dit gegeven, samen met het feit dat een leerling aangemeld kan worden voor het 'hoogste' schooladvies, maakt dat er vmbo-scholen zijn die tot 50% minder aanmeldingen hebben dan voorgaande jaren. Dat betekent nogal wat: scholen moeten hun formatie aanpassen en inkrimpen; docenten die een vaste aanstelling zouden krijgen, krijgen deze niet en mogelijk treedt verschraving van het aanbod aan beroepsgerichte vmbo-profielen in de regio op en op de arbeidsmarkt.

Natuurlijk is SPV voorstander van 'het beste uit elke leerling halen' en leerlingen de kans geven om op een zo passend mogelijk niveau in te stromen in het voortgezet onderwijs. De ervaring leert echter dat veel leerlingen in de eerste jaren van het voortgezet onderwijs het gewenste niveau niet aankunnen en blijven zitten of van school, leerroute of leerweg moeten wisselen. Jaarlijks wordt het vmbo geconfronteerd met teleurgestelde leerlingen die bijvoorbeeld dachten havo aan te kunnen, maar gaandeweg toch naar het vmbo moeten (zie hierover het [artikel](#) over Arjen Daelmans, voorzitter SPV in het kader van 20 jaar SPV). Door zo'n faalervaring raken veel leerlingen gedemotiveerd, met alle gevolgen van dien. Het is bekend dat 'kansrijk adviseren' in eerste instantie meer wisseling van school, leerroute of leerweg, met zich meebrengt. Het baart ons zorgen dat er de komende jaren mogelijk meer teleurgestelde en gedemotiveerde jongeren die van niveau gewisseld zijn, op het vmbo belanden.

Het vmbo als goede basis

SPV pleit ervoor leerlingen door te laten stromen naar een niveau dat passend voor hen is op basis van het advies van leerkrachten van de basisschool. De ervaring leert dat in het vmbo veel leerlingen 'opstromen'. Cijfers laten zien dat 20 tot 30% van de vmbo-leerlingen na twee jaar op een 'hoger' niveau zit dan het eindadvies van de basisschool. Voor leerlingen is dat een positieve ervaring, die bijdraagt aan hun gevoel van zelfvertrouwen, zónder de prestatiedruk die voortkomt uit 'het hoogste' kiezen. Daarvoor zouden we, zoals het ROA onlangs stelde, een wissel moeten maken van het uitgangspunt: 'wat kan een leerling aan?' - een vraag die gericht is op verticaal sorteren naar niveau -, naar de vraag: 'wat past het best bij je?'

In juni 2024 krijgt uw Kamer waarschijnlijk een brief van de minister voor onderwijs met een beleidsreactie op het advies van SPV. Wij vragen u dit advies alvast mee te nemen in uw overwegingen. Uiteraard zijn we graag bereid het nader toe te lichten.

Daarnaast vragen wij u de minister van onderwijs opdracht te geven om de resultaten van de doorstroomtoets 2024 goed te analyseren en de leerlingstromen in de komende jaren goed te monitoren.

Met vriendelijke groet

Arjen Daelmans
Voorzitter Stichting Platforms VMBO